

jón és rosszon, a természet szenttelen és megdönthetetlen törvényeként. A történetek tehát nem tanulságokat hordoznak, hanem mint a Nietzsche szerinti dinoszüszoszi eredetű művészet, felvértezik Conort erővel, hogy szembe tudjon nézni a ténnyel, hogy valójában nem is az anya halálától retteg, hanem attól, hogy szíve legmélyén már kívánja a halálát, és el akarja őt engedni, hogy véget érjen a kínzó várakozás a halálra. Ehhez azonban először túl kell élnie a szörny három kiábrándító, igaz meséjét, és szembe kell néznie a rémálmában megjelenő igazi szörnyeteggel, aki izzó, hörgő, sötét hamufelhőből áll, és elragadja az édesanyját. Az utolsó fejezetek a legszebb példaként szolgálnak arra, hogy micsoda erők rejlenek az ifjúsági irodalomban: hogy a kegyetlenség, a szépség és az igazság képesek úgy megjelenni egyszerre, hogy azzal nemcsak a gyerek- és ifjúsági irodalmi díjakat osztó bizottságokat, de a kortárs szépirodalmi kitüntetések odaítélőket is levegyék a lábukról – és ezzel végleg összezavarják azokat, akik hisznek felnőtt- és gyerekirodalom különálló kánonjában.

KÖZÜGY

Ruppl ZsuZsanna

A FELNÖTTÉ VÁLÓ MAGYAR GYERMEKIRODALOM

A gyermekirodalmi szakma az utóbbi időben unalomig ismételtette a címben szereplő felnőtt-toposzt. A 2012-es év rekordszámú gyermekkönyves eseménynek adott otthont. Az alkotók, a kiadók és az éledező kritika is igyekszik értelmezni a „sikertörténet” okait. Valóban, laikus szemmel is jól érezhetően nőtt a gyerekeknek és kamaszoknak szánt könyvek színvonala, miközben néhány tucat elkötelezett szakember minőségi munkája még mindig elveszni látszik a '90-es években eluralkodott giccses tucattermékek között. De mégis milyen szereplőkből áll ez a sikeres könyvpiaci szegmens, és mik a fő tendenciák a gyermek- és ifjúsági könyvek kiadásában?

E tanulmányban megvizsgáljuk a magyar gyermekkönyvkiadás adatait, bemutatjuk a piacon jelen lévő mérvadó kiadókat, a megkérdezett szakemberek véleménye alapján megvizsgáljuk az aktuális tendenciákat, végül pedig számba vesszük a legfontosabb szakmai szervezeteket és fórumokat.

1. A magyarországi ifjúsági és gyermekkönyvkiadás számokban

A hazai gyermekkönyvkiadás adatainak változását 1990-től követhetjük nyomon a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) vonatkozó jelentésében. Az ifjúsági és gyermekkönyvek forgalma szinte folyamatosan növekvő tendenciát mutat. 2000 óta a gyermekkönyvek teljes piaci részesedése csaknem háromszorosára növekedett, az összforgalom 4,8%-áról (2000) 13-14%-ra (2011) változott. Bár az elmúlt évtizedben ebben az ágazatban az egyes évek között ingadozás figyelhető meg, öröndetes tény, hogy a gyermekkönyvek egyre nagyobb teret nyernek a teljes könyvpiacra belül.

Gyermek- és ifjúsági könyvek forgalma Magyarországon (2000–2011)

Év	Címek száma	Példányszám (ezer)	Százalékos arány teljes könyvforgalomhoz képest	Forgalom (fogyasztói áron)
2011	1424	4396	kb. 13-14% (pontos adat nem áll rendelkezésre)	9 963 280 000 Ft
2010	1229	3590	12,4%	7 633 134 000 Ft
2009	1175	3639	14,3%	9 157 576 000 Ft
2008	1407	5255	12,7%	8 591 176 000 Ft
2007	1170	4574	9,8%	6 576 161 000 Ft
2006	858	3711	11,8%	7 735 809 000 Ft
2005	956	3398	10,5%	6 616 108 000 Ft
2004	833	2428	7,9%	4 653 672 000 Ft
2003	531	2303	9,2%	5 204 034 000 Ft
2002	472	2022	9,0 %	4 835 880 000 Ft
2001	459	2111	9,4 %	4 299 406 000 Ft
2000	546	2354	4,8 %	1 839 754 870 Ft

Az adatokból kitűnik, hogy bár a kiadott példányszámok alaposan lecsökkentek a '90-es években jellemző mutatókhoz képest – és csupán töredékei az azt megelőző évtizedekre jellemző értékeknek, amikor a kiadott példányok számát nem feltétlenül a valós kereslet határozta meg –, a címek száma csaknem háromszorosára emelkedett, ami első sorban az új szerzők megjelenésének köszönhető a régi nagy nevek újra és újra kiadott művei mellett. Ha az adatokat korosztályi megoszlásban vizsgáljuk, megfigyelhető, hogy a legtöbb könyv célközönsége a hat év alattiak korosztálya, ugyanakkor a kis- és nagykamazok számára is szép számmal jelennek meg címek (2011-ben például 456).

2. Kiadói körkép

Az elmúlt másfél évtizedben a régi, nagy hagyományokkal rendelkező gyerekkönyvkiadók mellett fokozatosan jelentek meg a kisebb, független kiadók, amelyek új alapokra helyezték a legifjabbaknak szóló könyvkiadást. Az új témákkal és vizuális világgal bátran kísérletező progresszív kiadók – mint a Pozsonyi Pagony, a Csodaceruza vagy a Csimo-

ta – a szerzők és illusztrátorok új, fiatal generációját ismertették meg a nagyközönséggel. A Naphegy Kiadó könyvei között szintén megtaláljuk a művészi mesekönyveket, valamint kortárs szerzők és illusztrátorok képeskönyveit. Az új, kis kiadók sorát tovább gyarapítja a Vivandra, a Ceruza vagy a Cerkabella, de fontos szereplője a piacnak a Könyvmolyképző, a Scholar Kiadó, a Koinónia és a Kráter Kiadó is.

Számos nagyobb kiadó egyéb könyvei mellett a hazai gyermekkönyvpiacra is fontos részt vállal a General Press Kiadó, amelynek palettáján egyaránt megtalálhatók a klasszikus mesék, a népmesék, versek, ugyanakkor az új történeteknek, kortárs magyar írók és illusztrátorok munkáinak is helyet biztosítanak. A Holnap Kiadónál többek között gyermekkorunk kedvenc versei, mondókái, meséi szerepelnek, sok esetben a korábbi megjelenések eredeti illusztrációival. Az Egmont Kiadó és az Alexandra Kiadó gyermekeknek szóló kiadványai főként a kisiskolás korosztályt célozzák meg, gyakran külföldi kiadók nagy népszerűségnek örvendő, rajzfilmsorozatokból ismert meséivel vagy hazai sikerkönyvekkel.

Ugyanakkor az új tendenciákhoz alkalmazkodva több nagyobb kiadó újította meg, illetve bővítette gyermekkönyvkínálatát. A Lira-csoporton belül például 2004-ben megalakult a Manó Könyvek, amely mára a legkisebb korcsoport egyik meghatározó kiadójává vált, az utóbbi pár évben pedig a Móra Kiadónál is nagyobb hangsúlyt fordítottak a tartalmi és képi megújulásra. Nemrégiben megalakult a Móra-csoport, miután a kiadó részesedést szerzett a Csimota Kiadóban és a Csodaceruzában. A Móra ezzel újabb lépést tett az innovatív szemlélet felé, és szilárd, jól működő struktúrájával, kiadói és szervezői erejével hátteret biztosít a vele együttműködő kisebb kiadók számára, cserébe pedig magához vonzza a progresszív gondolkodást és a kreativitást. A klasszikusok és a profiljába tartozó széles választék mellett ily módon szeretné ösztönözni a Móra az újszerű, haladó szellemiségű gyermekkönyvek kiadását.

Merényi Ágnes, a Móra Kiadó főszerkesztője elmondta, hogy a jelenlegi magyar gyermekirodalomban nagyon sokszínű a kép: az utóbbi években számos új, fiatalos kis kiadó tűnt fel, de a legújabb jelenség a kiadói csoportok megalakulása. Meglátása szerint sokan nem bírják a versenyt a nagyokkal, nehéz dolguk van a kereskedelemben is. Egy kis kiadó hátránnyal indul a könyveivel a nagyobb könyvruházak felületeinek „elfoglalásában”, a kicsik azonban sokkal merészebben újítanak, és sok érdekes marketingötletük is van. Merényi szerint egyre markán-

sabban jelenik meg a szerzők tudatos felépítése, a figurák, karakterek sorozatba illesztése, az illusztrátor-szerző párosok szerepeltetése.

A kisebb kiadók összefogása – mint a 2008-ban alapított Magyar Gyerekkönyvkiadók Egyesülése (MGYKE) – szintén fontos szerepet játszik a minőségi gyermek- és ifjúsági irodalom felkarolásában, a szakmai fórumok létrehozásában és a könyvszakma különböző területein tevékenykedő szakemberek, valamint a pedagógusok, szülők és gyerekek közti kapcsolat kialakításában. Az Egyesülés hét kiadó részvételével jött létre (General Press, Holnap, Kráter, Naphegy, Pagony, Presskontakt, Vivandra), akikhez az alapítás óta csatlakozott az Aula.info, a Manó Könyvek, a Cerkabella, a Ceruza, a Csimota, a Gutenberg, a Koinónia és a Scholar is.

3. Tendenciák a mai magyar gyermek- és ifjúsági irodalomban

Bár a könyveladási adatokban az utóbbi években csökkenő tendencia volt tapasztalható, mint azt már korábban kifejtettük, a gyermek- és ifjúsági irodalom mutatói évről évre emelkednek. A tudatos szülők tisztában vannak az olvasásra nevelés fontosságával, így a gazdasági válság ellenére akár más termékek rovására is megveszik a gyerekkönyveket. Szintén öröndetes tény, hogy a közelmúltban a különböző szakmai fórumok és szervezetek mellett egyre több gyerekkönyvekkel foglalkozó blog is megjelent szülők vagy pedagógusok kezdeményezésére. Ezeken a fórumokon a szülők is aktívan részt vesznek, bátran véleményt nyilvánítanak. A célközönség, vagyis a gyermeces családok egyre növekvő hányada egyértelműen nyitott és érdeklődő, a könyvet jó befektetésnek tekinti, ami nagymértékben megkönnyíti az innovatív, új témákat feloldozó, hiánypótló, minőségi kiadványok bevezetését a könyvpiacra.

A gyerekkönyvek kínálata tehát az utóbbi másfél évtizedben jelentősen kiszélesedett. Mivel az olvasásra nevelés és a gyermekek ízlésvilágának kialakítása szempontjából nem csupán az elolvasott könyvek mennyisége, de a változatosság is alapvető fontosságú, a régi, jól bevált történetek és figurák mellett az új nevek, sorozatok, illetve brandek megjelenése fontos szerepet játszik a megfelelő paletta kialakításában. Az évtizedeken át megszokott vonalat képviselő, újra és újra kiadott szerzők és illusztrátorok mellett – akik közül természetesen sokan még ma is rendkívül népszerűek; elég, ha Lázár Ervinre, Janikovszky Évára, Csupák Istvánra vagy Marék Veronikára gondolunk – megjelent egy új

hangokkal kísérletező alkotógeneráció, akik iránt a nyitottabbá váló szülő- és nevelőtársadalom részéről egyre nagyobb kereslet jelentkezik.

A célközönséget vizsgálva egyértelműen kitűnik, hogy a legtöbb új kiadvány a hat éves korig terjedő korosztályt célozza meg, a hat évesnél idősebbek számára jóval kevesebb könyv jelenik meg. Sok kiadó éppen ezért a külföldön sikeres, nagy olvasótábort magukhoz vonzó tiniregények kiadása mellett dönt, hiszen az ezekben szereplő témák általában igen népszerűek a fiatalok körében. Gondoljunk csak Thomas Brezina kifogyhatatlan sorozataira (például *Csajok kizárva*, *Fiúk kizárva* – Egmont Kiadó), vagy a Könyvmolyképző Kiadó szerzteágazó fantasy-könyvbirodalmára.

A magyarországi trendekkel kapcsolatban Kovács Eszter, a Pozsonyi Pagony Kiadó egyik alapítója és főszerkesztője úgy véli, a magyar gyermekirodalmat a sokszínűség jellemzi, manapság már komolyabb, eddig hanyagolt vagy tabuként kezelt témák is megjelennek. Nagyobb hangsúlyt kap az igényes illusztráció, és bár kis piacról beszélünk, egyre nagyobb a választék a gyermekek számára készült könyvekből.

A Móra Kiadó a trendkövetéssel szembemelve indította útjára 2011-ben a Tabu sorozatot, amely a nagyobb kamaszoknak szól, és olyan társadalmi problémákat feszeget, mint a családon belüli erőszak és a pedofília, a drog, az alkohol, a rasszizmus vagy a testi fogyatékoság. Ezek a könyvek rendhagyó nyelvezetükkel is igyekeznek közelebb férkőzni a fiatal olvasókhöz. Nyugat-Európában ezekről a problémákról már régóta nyíltan írnak, ami nálunk eddig még nem volt szokványos, ezért is alapvető fontosságú ezeket a témákat a magyar olvasóközönség elé tárni.

Berg Judit, a Pozsonyi Pagony IBBY-díjas szerzője többek között a népszerű Rumini-, Tündér- és Cipelő cicák-sorozatokat hívta életre. Négy gyermek édesanyja, ő maga is gyakorló szülő, így nem csoda, hogy művei – például a Maszat-sorozat, a *Hisztimesék* vagy a *Meseleves* – sok kényes helyzet megoldásában segítenek a kisgyermekes otthonokban. A szerző szerint „a szülők, nevelők többsége alapvetően konzervatív, és ritkán veszik az időt, fáradságot, hogy frissítsék az információikat, így sok esetben nem könnyű megismertetni, elfogadtatni, megszerettetni velük az újat. A régi, jól bevált könyvek a mai napig nagymértékben jelen vannak. Ugyanakkor az is igaz, hogy ha egy új szerző, illusztrátor, sorozat vagy kiadó befut, akkor az olvasók felfigyelnek rá, megszeretik, és akkor onnantól kezdve nagyon intenzíven jelen tud lenni és be tud épülni a köztudatba. Például a Pagony mostanra annyira ismertté és elismertté vált, hogy sokan vakon bíznak az általuk kiadott könyvekben,

szerzőkben. Ez nagyon jó, bár a kiadók számára hatalmas felelősség. Én a saját példámon tapasztalom, hogy egy ideje nagyon figyelnek rám, keresik, várják az új könyveimet, függetlenül attól, hogy éppen min dolgozom. És ez elképesztő energiákat ad” – teszi hozzá az író.

Merényi Ágnes úgy véli, a rendszerváltás nemcsak politikai értelemben volt vízváltó a gyermekirodalom terén. Előtte sokkal kevésbé volt nyitott a könyvpiac, nem áramlottak be szabadon külföldről a művek, a szerzői jogok is sokkal rendezetlenebbek voltak. Azóta a vizualitás óriási teret nyert, sokszor a szöveges tartalom rovására, így logikus, hogy a könyvekben is elsősorban a képi világ dominál. Merényi Ágnes hozzáteszi: a megnövekedett illusztrációs tartalom kihívás a művészek számára, ezért ma nagyon más egy gyerekkönyv, mint mondjuk negyven évvel ezelőtt.

A megkérdozett szakemberek általában egyetértenek abban, hogy a szülők, pedagógusok, könyvtárosok egyre inkább nyitottá válnak az új tendenciákra, persze a kép vegyes; az is előfordul, hogy sokszor pusztán megszokásból a régi, jól ismert könyvekhez nyúlnak, inkább a saját gyerekkori olvasmányaikát látják viszont szívesen, bár már nem idegenkednek az újtól sem. Sándor Csilla, a Csodaceruza című gyermekirodalmi folyóirat alapító szerkesztője azonban úgy véli, az átlagos szülő nehezen vagy egyáltalán nem értesül a könyvújdonságokról, nem ismeri a szerzőket, illusztrátorokat. „Különösen igaz ez vidékre, ahol például a könyvterjesztés is eltér attól a gyakorlattól, mint amit a fővárosban tapasztalunk. Persze az internet és az egyre bővülő weboldalak, blogok ebben is nagy segítséget nyújtanak, éppen ezért nagyon fontos a jelenlétük, aktivitásuk. Hiányzik egy olyan országos fórum, amihez mindenki könnyen hozzáférhet, például egy – vagy akár több – tévé-műsor heti rendszerességgel a témában” – veti fel. Véleménye szerint hiányoznak az áttekinthető, kalauzként működő kiadványok vagy tájékoztató pontok is, illetve a külföldön már magas szinten művelt szakirodalom fordítása, közkinccsé tétele. Ugyanígy csak szórványosan jelenik meg az elmúlt évtizedek gyermek- és ifjúsági irodalmának kutatása. Sándor Csilla megállapítása szerint a rendszerváltással és a digitalizáció előretörésével a hetvenes–nyolcvanas évek gazdag gyermekirodalmi anyaga háttérbe szorult és jórészt feledésbe merült.

A gyermekversekkel kapcsolatban a gyermekirodalmárok bizakodnak. „A gyermekvers mindig is a legizgalmasabb, leginnovatívabb műfaja volt a hazai gyermekirodalomnak; elég, ha Tamkó Sirató Károly, Nemes Nagy Ágnes, Szabó Lőrinc vagy Weöres Sándor verseire gondo-

lunk. A nyolcvanas években a svéd gyermekversek hatására a magyar gyermekirodalomban is megjelent egy olyan szabadverses forma, amelyben egy gyermeki hang szólal meg. Emellett a hagyományos, rimes formákban is sok-sok jó gyerekvers született” – fejt ki Pompor Zoltán gyermekirodalom-kutató. Jelzésértékűnek gondolja azt is, hogy a 2000 és 2010 között megjelent legjobb 50 gyermek- és ifjúsági könyv szakmai sikerlistájának első három helyére gyermekverskötet került: a *Frisstinta!* antológia mellett Varró Dániel verses meseregénye (*Túl a Maszat-hegyen*), valamint Kiss Ottó *Csillagszedő Máriaója*.

Kovács Eszter szerint gyermekeknek írt színdarab is van bőven, bár ezekből nem sok jelenik meg nyomtatásban. Ennek ellenére több kiadó bátran vállalkozik gyermekszíndarabok kiadására. A Pagonynál például megjelent *A Sötétben Látó Tündér* (Bagossy László), *A rettentő görög vitéz* (Zalán Tibor) és a *Rumini Ferrit-szigeten* (Berg Judit), a Móra Kiadó pedig Erdős Virág *Pimpáré és Vakvarjúcska* című verses drámáját adta ki idén. Merényi Ágnes mindehhez hozzáteszi, hogy „az elmúlt egy-két évben a nyugat-európai trendekkel párhuzamosan itthon is megjelent az osztályszínház műfaja, ami határműfaja az irodalomnak és a drámapedagógiának. Ezekben a darabokban a szerző, az előadók és a közönség együtt dolgoz fel valóságos helyzeteket. Ezzel párhuzamosan létezik a kifejezett gyerekműfaj is, sőt az egészen kicsi gyerekeknek, majdhogynem csecsemőknek is vannak előadások (például Kolibri Színház, Budapest Bábszínház).”

Amikor a gyermekkönyvek illusztrációiról kérdeztük, Nánási Yvette, a Magyar Gyerekkönyvkiadók Egyesülésének igazgatója elmondta: „egyre több magyar szerző és illusztrátor, illetve kiadó fordul a gyerekirodalom felé, bár a gyermekkönyv-illusztráció más, mint akár tíz éve, és nagyon más, mint húsz éve volt. Húsz éve egy másik, a kor stílusának megfelelő illusztrációs világ volt jellemző, de ez igaz a mostani helyzetre is. Akkor is volt nagyon jó, színvonalas illusztráció, szerencsére ez most is így van. Az illusztráció az utóbbi években nagyobb hangsúlyt kapott, és ezt az olvasók is észreveszik, nem csak a szakemberek.”

Sándor Csilla nem ilyen derűlátó, szerinte a könyvillusztrációk terén sajnos kevés művészi megnyilvánulás tud érvényesülni itthon, mivel a szülők a szokatlan képi megjelenítésre könnyen rásütik, hogy „félelmetes, ezt nem adnám a gyerekem kezébe”. Sándor Csilla úgy érzi, a könyvrecenziókban is a könyvillusztrációkra térnek ki a legkevésbé, kevés szakember szólal meg ezzel kapcsolatban. „Az illusztrátorok is többnyire magukat kell hogy hozzák, az innovációra, művészi megújú-

lásra kevésbé fogékonyak a kiadók és a közönség. A képeskönyvekben is a sok szöveget szeretik a szülők, kevesen bíznak meg abban, hogy majd a kép mesél a gyerekeknek.”

4. Egyesületek, intézmények, események

A magyar gyermekirodalom világát több szakmai egyesület, mára rendszeressé vált rendezvény, kiállítás és pályázat színesíti, a szakmai fórumok pedig lehetőséget biztosítanak az eszme- és tapasztalatcserére. Bár kerekasztal-beszélgetésekben, véleménycserékben nincs hiány, jelenleg a Csodaceruza az egyetlen nyomtatásban is rendszeresen megjelenő gyermekirodalmi folyóirat, amely gyermekeknek és felnőtteknek szóló számokkal egyaránt jelentkezik a Magyar Gyermekirodalmi Intézet kiadásában. Az elektronikus formában hírcsatornaként működő Csodaceruza mellett azonban számos weboldal és blog foglalkozik gyermekirodalommal.

A Meseutca (www.meseutca.hu) biztos támpontot kínál a gyermekkönyvek, valamint az irodalmi és vizuális nevelés témájában. A Both Gabi főszerkesztő vezetésével létrejött oldalon kritikákat, könyvajánlókat, szubjektív beszámolókat, meserészleteket olvashatunk, sőt néhány külföldön kiadott könyvre is kitekintésünk nyílik. A Könyvmutatóványosok (<http://konyvmutatovanyosok.wordpress.com>) közös blogja Európa különböző városaiban élő, a gyermekirodalommal elhivatottan foglalkozó lelkes szakembereket tömörít. Az Író Cimborák blogján (<http://irocimborak.blogspot.com.es>) kortárs magyar szerzők meséit, verseit olvashatjuk, testvérblogján, a korábban alakított Illusztrátor Pajtasokon (<http://illusztratorpajtasok.blogspot.com>) pedig gyermekkönyv-illusztrátorok munkáit tekinthetjük meg. Mindkét oldalon átlinkelhetünk a résztvevők saját weboldalaira, illetve blogjaira is.

A Magyar Gyermekirodalmi Intézet (MGYI) először virtuálisan jött létre 2011-ben, majd 2012 márciusában hivatalosan is megalakult. Célkitűzése a gyermekek egészséges irodalommal történő ellátása, az igényes gyermekirodalom terjesztése, a közművelődési szakemberek, kultúráközvetítők, pedagógusok szakmai továbbképzése. Ennek keretében adatbázisok létrehozása, információszolgáltatás, a magyar gyermekkönyvekkel foglalkozó szervezetek között betöltött integráló szerep, illetve pedagógusok, könyvtáros(tanár)ok, kultúráközvetítők számára továbbképzések, konferenciák, workshopok szervezése az alapvető fontosságú céljai.

Az IBBY (Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa) világszerte azokat képviseli, akik könyvet adnak a gyerekek kezébe. Az IBBY különböző országokban létrehozott egyesületei egytől egyig nonprofit szervezetek, céljuk gyermekkönyvekkel kapcsolatos rendezvények szervezése, az olvasás népszerűsítése, a minőségi gyermekkönyvek kiadásának és terjesztésének elősegítése. A világ különböző városaiban – 2010-ben például a spanyolországi Santiago de Compostelában, 2012-ben pedig Londonban – megrendezésre kerülő IBBY-kongresszusokon a gyermekkönyvekkel foglalkozó szakemberek, szerzők, illusztrátorok, nevelők találkoznak, szakirányú előadásokon és workshopokon vesznek részt. A kongresszusok keretében adják át a legjobb gyermekkönyvnek és könyvillusztrációnak járó díjakat, valamint a Hans Christian Andersen-díjat.

Nánási Yvette, az MGYKE igazgatója úgy véli, a kiadók manapság nemcsak megjelentetik a könyveket, de követik is az útjukat, és nagyon tudatosan beillesztik a kiadói koncepciójukba. Ehhez viszont rálátásra és tájékozottságra van szükség, ami sok olyan szakmai rendezvényt hív életre, ahol tapasztalatcserére és a problémák megvitatására nyílik lehetőség. Az MGYKE maga is szervez ilyen fórumot, legközelebb a 2007 óta működő Aranyvackor pályázat díjainak átadásával kezdődő Kortárs Gyerekirodalmi Napokat (2013. február 21–23., Petőfi Irodalmi Múzeum), s nem titkolt céljuk, hogy ezen ne csak egy szakmai kör legyen jelen, hanem minél több érintettet sikerüljön bevonni a párbeszédbe.

Pompor Zoltán a szakirányú rendezvényekkel kapcsolatban kifejtette: „néhány fanatikus gyermekirodalmár kitartó munkájának köszönhetően mára a gyermekirodalom megkerülhetetlenné vált, hiszen kevés olyan irodalomról szóló beszélgetéssorozat van, amelyben az egyik alkalmat ne a gyermekirodalom helyzetelemzésére használnák. A fiatal szülők egyre jobban érdeklődnek a kortárs gyermekkönyvek iránt, a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál vagy az Ünnepi Könyvhét gyermekkönyves rendezvényein mindig nagy az újdonságokra kíváncsi tömeg. A bolognai gyermek- és ifjúsági könyvvásáron évek óta jelen vannak a magyar kiadók is, ugyanakkor egyre több szakdolgozat, doktori dolgozat íródik gyermekirodalmi témából, kutatócsoportok, műhelyek jönnek létre nemcsak a tanítóképző főiskolai karokon, hanem a bölcsészkarokon is, és talán már nem kell sokat várni, hogy a tanárképzésben is kötelező tárgyként jelenjen meg a gyermek- és ifjúsági irodalom.”

A Fiala Írók Szövetsége (FISZ) által immár öt alkalommal megrendezett Mesebeszéd szimpóziumokon a gyermekirodalom olyan alap-

vető kérdéseit járják körül a szakemberek, mint a gyermekirodalom-kritika, a kortárs magyar ifjúsági irodalom, a gyermekvers-trendek vagy a gyerekkönyv-illusztrációk. A kerekasztal-beszélgetések keretében kiadók, kritikusok, szerzők, újságírók és a szektor más képviselői vizsgálják a gyermekirodalom világában bekövetkező változásokat, a könyvkiadás stádiumait, a kortárs szerzők, illetve könyvkiadók helyzetét.

A Gyermek- és Ifjúsági Írók 20. Szekszárdi Tanácskozásán az ifjúsági irodalom jelenlegi megítélése és fejlődési lehetőségeinek számbavétele állt az előadások homlokterében. A tanácskozás következtetéseit írásos formában eljuttatják majd a kulturális döntéshozókhoz is.

Az éledező gyermekirodalom helyzetének, stílusának, nyelvezetének és általánosságban véve létjogosultságának megvitatása tehát az utóbbi időben több fórumon is előkerült. A téma aktualitását az adja, hogy a közelmúltban születtek éles hangú, metsző stílusú gyermekirodalmi kritikák is. A cikkek – más irodalmi kritikákban egyébként már megszokott – hangvétele erősen felkavarta a kedélyeket, és – remélhetőleg csupán egy időre – megosztotta a gyermekirodalom szerzői, kiadói és kritikai résztvevőit. Talán éppen ezért véli úgy Sándor Csilla, hogy „egyre inkább kifejeződik az igény arra, hogy legyen lehetőség a beszélgetésre a szakmán belül. Azonban nekem úgy tűnik, még kell egy kis idő, mire eljutunk oda, hogy már nem mindenki csak a magáét fújja, a saját nézőpontját ismerteti és próbálja másokkal is érvényesíttetni – vagy éppen elbeszélnek a szereplők egymás mellett –, hanem a sokszínűséget megőrizve, együttesen tudunk konszenzusra jutni. Azt hiszem, akkor mutatkozna meg igazán, hogy mennyien vagyunk, akik a gyermekirodalommal, gyerekkönyvekkel foglalkozunk, és hogy ebben mennyi erő, tehetség és lehetőség van, ha az egyéni vagy szűk csoportérdekeken túllépve a főbb kérdésekben egyetértés születne.”

Összegzőként elmondhatjuk, hogy a magyar gyermekirodalom biztos léptekkel halad afelé, hogy elfoglalja méltó helyét a magyar kulturális életben. Ezt a folyamatot egyre több szakmai csoportosulás és rendezvény támogatja. A fórumok választéka igen széles, az elhivatott gyermekirodalmároknak köszönhetően a műfaj helyzete egyre inkább megszilárdul a piacon. Egyvalamiben azonban a legtöbben egyetértenek: a további fejlődéshez átgondoltságra, nyitottságra, tudatosságra, tájékozottságra, de legfőképp összefogásra lenne szükség.

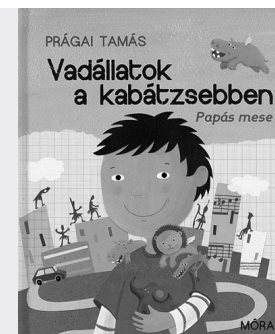
KRITIKA

Prágai Tamás

Vadállatok a kabátzsebben

Illusztrátor: Kőszeghy Csilla

Móra Kiadó
Budapest, 2012

Csillag Dóra

KICSI, DE KOMOLY

Úgy gondolom, eléggé elterjedt hozzáállás – és meglehetősen indokolt is –, ha egy hatéveseknek vagy annál valamivel nagyobb gyerekeknek szóló könyvtől elvárjuk, hogy a szórakoztatáson kívül tanítson is valamit (átadjon egyfajta tudásanyagot) vagy neveljen valamire (nos, leginkább az életre). De vajon hol van a határ játék és komolyság között? Ha pedig megtaláltuk, nem derül-e ki végül, hogy átugorhatatlan szakadék? Kétségtelen, hogy kevés a fontos, „felntotes” témákat szóba hozó, mégis könnyen befogadható gyerekkönyv, pedig egyre nagyobb szükség lenne rájuk.

A Prágai Tamás által kiemelt és bemutatott problémák valóban égetőek, ráadásul valamilyen formában lassan mindenhová beférkőznek. Nehéz szó nélkül elmenni a szemétkupacok mellett egy erdei kirándulás során, vagy megmagyarázni, miért nem élnek állatok a természetben jóformán sehol, sőt hogy egyáltalán természeti környezet-e az, ahová az ember hétfégenként kirándulni jár, vagy már rég hatalmába kerítette és kisajátította ezt is – kevésbé feltűnően, mint a lebetonozott várost, ám az állatok szempontjából majdnem ugyanolyan hatékonyan. A természetvédelem mellett, illetve azzal összefonódva fontos gazda-